

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1.

Systematiskt register:

A:e	"Skovmannen och skovsnuan"	<i>sid</i> 2.
B:a	Skatorna båda främmat.	4.
C:f	"Skumpen": frimurare. Anekdot om honom.	5.
D:j	Dränglön.	6.
G:f	Klacks backe, Ö.Sallerup.	7.
G:g	Dansoch lekplats i Hoderupa hult, Skumparp. Majstång.	8.
I:k	Talesätt om "meattansfuelen".	9.
K:e	Herrklädsel.	10.
M:b	Torvupptagning: "Rissetorv, bollatorv".	11.
M:f	Tröskning, mat.	12.
N:a	Julottan:Kappkörning.	13.
N:a	Rida Staffan.	14.
N:a	Skjutning vid nyår och gillen.	15.
N:b	Majstång /seG:g/	8.
P:a	Väderleksmärken: solen och fåglarna.	16.
P:a	"Noens ongar" bådade ej gott.	18.
T:a	Timmergille. Resekrans.	19.
T:b	Möbler m.m. i stuan, belysning, uppvärmning.	20.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

af. e
2

"Skovmannen".

"Skovmannen".

"Här har vatt allt slags dällighed. Min moster hade vatt ude å gått å fickodå höra hur då vissla å slo därborta i träna, å ho ble rädd å sprant hum. Så tyckte ho att skovmannen kom etter na. Han hade röd hua på och var välditt stor å lång.

Ja tror inte han gjorde nå't illa utan bara sprant etter å skrämde folk.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

A: e

3.

"skovsnuan".

"Skovsnuan!"

De skrämde oss glyttar mä skovsnuan, så fort
dä börjá skymma på, så vi vågade knappt gå ut, sen dä
blett mörkt. Hon kunde visst alldeles förvilla folk, så
det var bäst inte råka ut för henne.

Skovsnuan kunde gå in i stugorna, då där var
mörkt, men då skulle de bara tända, så smet hon ut och
slog igen dörren.

Här var mycket sånt lapperi förr, men åskan slog
ihjäl sådant till slut, så dä har liasom kommit väck.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKLIVSARKIV

Bia, P: 6

4

Om skatorna.

Om skatorna

Då skatorna sitta på ryggingen på gården
och skrattar, så vänta de främrat. Det slår sällan fel.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6.4
9.1
5.

Anekdot.

"Skumpen"

Nils Månsson f. i Skumparp, Frenningen sn. och därför kallad "Skumpen" var en mycket omtalad riksdagsman. Han var frimurare och hade med sig en mursked av guld i kistan, då han begrovs.

Även då han var i Stockholm, gick han klädd precis som hemma och väckte därför mycket åtlöje, där han kom i sina vadmalskläder och gula skinnbyxor. "Hur mycket kostar bistöckarna ?/byxorna/" frågade en gång ett par personer honom. Han förstod genast piken och svarade kvickt: "De första svärmarra kan ni få", och så slo han en smällskit, men då försvann de med detsamma.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Q.7

6

Dränglön.

Jag kom ut, när jag var 10 år, och tjänade i 17 år, innan jag gifte mig, så jag har slitit måed i mina värld's dar, bevars väl! I Starrarp hade jag 150 riksdaler om året- däri inberäknat en vadmalsklädning, ett par strumpor, ett par vantar och ett par lintyg, så man hade ju inte mycket.

Dränglön.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

gof.

7.

Klacks backe.

Klacks bakke

Vid Klacks backe skall ha stått krig och där-
under skall fienden ha legat å skudit. Här vid Sallerups
backar ska flera strider ha stått under Karl XII:s tid.
De påstår, att flera stora krigsmän ligga begravna i
backen och om nätterna "blossar" det där.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

d. g.
R. e.
8.

Dansplatser.

Förr gick de i skogarna och dansade och lekte. Så t.ex. i Hoderupahult i Skumar^parp. Där spelade de klarinett och fiol och ibland sjöng de. De dansade hoppvals, riktiga valser, kadrill och mycket annat, som jag nu glömt.

Majstänger hade de för "inte så rälia länge sedan!" Det var en lång stång av /"färe"/ fur, som de klädde med grönt och hissade en flagga i toppen. Omkring den dansade på själva svären.

Jag var inte precis road av dans och gick bara på "nå't inka /enstaka/ gille." I Starrarp lärde mig naboens piga dansa. "§. Ja ska min själ lära dej dansa, innan ja släpper de...", sa hon, och innan dager hade jag lärt mig tillräckligt.

Dans-och lekplate
ser.

Majstång.
M. b.

107.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

J.K.
9.

Meattansfuelen.

"Meattansfuelen"

När fruntimren kom med meattan brukade de
säga: "Nu kommer ja mä meattanfuelen".

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kie.

10.

Herrklädsel.

Herrklädsel.

Förr vandrade både skomakare och skräddare omkring i byarna och gjorde där på stället både skor och kläder till alla husets inwånare såväl karlarna som fruntimren. Sömmerskor fanns ju inte då.

Min far var klädd i gula sämskade skinnbyxor, knäbyxor, med granna brokiga hosseband, som knötos vid knäna och voro försedda med tovsar. Då de gingo te körkes hade de stövlar, som gingo 'holians' upp på benen. Inga undertröjor eller linnebyxor hade de på. Tröjorna voro korta, av hemmavävt vadmål, samt hade ett par kattaöron på ryggen. Om halsen hade de lite kravar och en ullen halsduk, som de knöto om. På huvudet hade de /tidliga/ höga, gråa filthattar.

M: b.

11 -

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNERARKIV

Torvupptagning.

Torvupptagnir

Då solen gick upp, skulle vi åt på arbete och hållo på, tills den gick ner, och så hade vi 50 öre om dagen. Då skulle vi i torvamossarna. /Här har jag grunbrutit tre gånger/. Vi rissade med en risselstage, så vikunde ta en tre torver "Rissetorv" åt gången. Så vändes de med torvajärn och nävarna, sen kul-lades de. Det var "rissetorv".

I Gummarp gjorde vi "bollatorv", men då va ett "hongatyv"! Då gick åt en fasli massa vatten. Vi hade rullebörar med "Bollatorv" fjälar och en kur, och däri öste vi. Vi arbetade massan, torven, i graven, där vi stodo barfota, men hade gamla hossor på .

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVW: f
12Tröskning.

I Starrarp tjänade jag 17 år hos Sven Masson. Vi tarsk med pleiel från kl. 4 till "mörkebit", sen fingo vi i ladan å skära hackelse till 6 - 7. Så hade vi ett "hålattru" av en al och skar med en kniv till en sex hästar. Han säl /husbonden själv/ lå och fodrade säl för att en inte skulle sinka. Vi tarsk ut 300 tunnor säd. Vi voro bara två och lade säden runtom med axen inåt, och slå slog vi i jakt och gingo runt. Nabo drängarna kommo ofta till oss och vi snackade och sjöng. Då vi tröskat kastade vi säden med en liten handskopa och bar sedan upp den på stuguloftet, då den låg i stora bunkar.

Kl. 4 fingo vi flöttamad med surt bröd, kl 8 frukost: drickablandning, kokta päror å sådant och vid 12 middag, då fruntimren skulle gå från bordet: Driicka, litet schumjad mjölk, sill å pantoffler var det vanligaste. /En dräng på ett ställe ville ha litet att dricka till, men den snåle husb. svarade: "Å, du kan drickja i häven! /vattenhoen på gården/.

Tröskning.

Skane
Frosta hd
O. Falkenberg

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2429

Upps. N. Richter
Bee. Ohlsson
juli 1839

W. a.

13.

Julottan.

Julottan

"Förr eldades det aldrig i kyrkorna, så då sprängde alldeles förskräckligt i tärna, då det var kallt ute. Men då gick folk i alla fall mycket i kyrkan. Särskilt vid julottan var den alldeles full, så ibland fingo många stå. Var det snö färdades åtminstone de rika på slädar till ottan, och de körde skarpt. De fattiga fingo gå till kyrkan och fick minsann kliva ut i snön i drivorna, så att de andra kvickt kunde komma fram. I varje stuga tändes en mängd ljus och upphängdes julkronor, så det var riktigt högtidligt. De gamle talade om, att de skulle ha särskild lycka under det kommande året, om de kom först hem från julottan, och därför var det riktig kapplöpning på hemvägen.

Skuer
Frosta
O. Gallings

Andreas W. Richter
Andreas Ola Månsson
född 1839 -
2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

W:a
14.

Staffan.

Rida S:T Staf-

Annandagjuls morgon skulle man rida Staffan.
Man samlades då flera stycken och redo från gård
till gård och sjöngo Staffansvisan. Var de kommo
blevo de bjudna på brännvin, så de ble halvgalna te
sist, å då hände rätt ofta, att de fick hjälpas hem.

fan.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

W.a

15.

Skjutning:nyåret.

Nyårsafton sköto de ut det gamla året och in
det nya. Likaså skulle de skjuta vid större gillen o.
d. och så skulle man söka fånga de skjutande för att
bjuda dem - då mestadels på brännvin.

Inskjutning av
det nya året.

Skåne
Frost
Ö Gallings

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Andreas W. Richter
Påres Ola Hanson
2429 född 1839

1-2. P. a.

16.

Väderleksmärken.

Då solen var röd om kvällarna - regn
" " " " " morgnarna - storm.

Då fåglarna komma och hacka på fönstren,
vänta de ovär. /det är säkert/.

Det var två slags vibor: kovipan och den riktiga
vipan. Skreko de blev det bäst vär /fult väder/.
Koviban skrek: "Kom hit, kom hit, kom hit...
Den andra " : "Kivik, Kivik, Kivik/nu ska vi
Små vingar! resa hem till Kivik!/.

Då änderna "laskar" med vingarna liksom i vatten
då blir det regn.

Väderleksmärken.

solen,

Viborna

Änderna

Om vildgäss o tranor draga iväg tidigt till
varmare länder /Tyskland/, så blir det tidig vinter.
Då de flytta bruka de slå sig ner i sjöarna om nätterna
och vila ut.

vildgäss
Tranor

Då svalorna flyga tätt intill "golvet"/marken/
blir det böst.

Svalor

Då korparna skrika blir det böst.

Korpar

Storkar var här gott om. De va så galna i mossar o
pölar. De togo puggor o sådant.

Storkar

Likaså fanns här gott om svanar o kajor och ravnar,
som voro svarta.

Svanar
Kajor
Ravnar

U
L
K
L
C. Tallbergson pr.

Uppst. av W. Richter,
1929

Ra
B:

18.

2429

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

" " " " " "
Noens ongar.

" " " " " "
Noens ongar.

" " " " " "
Då Noens ongar "jödde" /skreko/ bådade det
inte något gott. Man fick aldrig se dem.

T. a.
19.

2429

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Timmergille.

Timmergille.

Förr hjälptes naboarna åt, då de skulle bygga. Var och en fick sitt att göra av byggmästaren, så det gick undan. Då kunde ju alla med litet av varje, ty de gjorde sina mesta redskap o.d. Då takstolarna rests, slogs ett läkte ihop och en krans hängdes på. Kransen hade fruntimmerna bundåt av blommor och grönt vad de kunde få tag i. När den var uppspikad hurrades tre gånger och så slogs det med en hammare. Jag minns att de brukade få ett par supar och socker däruppe på sparrarna. Kransen fick sitta omkring ett par dar, tills man hade täckt nästan hela taket. Så var det riktigt gille med mat och brännvin. Då hade man slaktat någon kalv, så det vankades svartsoppa, ibland ärter, lutfisk o risengröt, som de skar i skivor och som åts kall.

Resekrans.

2429

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

F. 6

20.

Belysning, m.m.

Belysning m.m.

Då vi skulle "bränna tänt" /ha ljus tänt/ hade vi ett järn, där stickorna sattes fast och därunder sattes ett fat med vatten, som skulle släcka nedfallande bränder. Tidlia /användes ofta av sagemannen, många gånger, då han tycktes sakna lämpligt ord att sätta in/ "söver" med/märg/ kärne ini tog de skalen av och höllde tran på, men sen gällde det att passa på dom, och därför brukade en sitta och byta om, så fort de voro nerbrunna. Hemstöpta talgljus och präsor använde vi även. Löjtor av bräder med täntet i hade vi, då vi gingo i ladugården, eller då vi om kvällarna skulle gå bort någonstans.

Så hade de kakelugnar, som de eldade med grönt bränne, å där fick pigan ligga och blåsa och elda, så gott hon kunde. Brännet /veden/ högg man undan för undan

uppvärmning

och hade endast sällan hemma i förlag, åtminstone på mindre ställen. /

Höns hade de under de fasta sängarna med "häckar" spolar mellan sängbotten och golvet och utanför tru/tråg/ där de fingo sin mat. Vid somliga tillfällen t.ex. då det var gräsligt kallt ute, kunde man också ha både grisa-suggan och får och lamm inne i stugan. /

Bordet var väldigt stort och helt av trä. Skivan var hopfalsad av tjocka bräder. Vid bordändan satt husbonden, sen den lille drängen och så jag, och jag skulle skära allt brödet. Fruntimren och glyttarna sutto vid andra sidan. /

De hade långa trätallrikar /bräder/ med suel och bröd på. Likaså hade de trä- eller hornskeदार. F.ö. användes mest fingrarna, då man åt, ty gafflar bestod de såg sällan med och knivar fick v.o.e. använda sin fällekniv.